

UNIVERSITATEA DE VEST DIN TIMIȘOARA
FACULTATEA DE ECONOMIE ȘI DE ADMINISTRARE A AFACERILOR
ȘCOALA DOCTORALĂ DE ECONOMIE ȘI ADMINISTRARE A AFACERILOR

TEZĂ DE DOCTORAT
-REZUMAT-

Conducător de doctorat:
Prof. univ.dr. BOGDAN VICTORIA

Student-doctorand:
FOLTEAN NATALIA – IOANA

2024

UNIVERSITATEA DE VEST DIN TIMIȘOARA
FACULTATEA DE ECONOMIE ȘI DE ADMINISTRARE A AFACERILOR
ȘCOALA DOCTORALĂ DE ECONOMIE ȘI ADMINISTRARE A AFACERILOR

DIMENSIUNI ȘI VALENȚE CONTABILE
ALE RELEVANȚEI ȘI REPREZENTĂRII EXACTE
A INFORMAȚIEI FINANCIARE ȘI NON-FINANCIARE

-REZUMAT-

Conducător de doctorat:
Prof. Univ. Dr. BOGDAN VICTORIA

Student-doctorand:
FOLTEAN NATALIA – IOANA

2024

CUPRINS

MULȚUMIRI	1
LISTA TABELELOR	6
LISTA FIGURILOR	8
LISTA ANEXELOR	10
LISTA ABREVIERILOR	11
INTRODUCERE	14

Capitolul 1

DELIMITĂRI CONCEPTUALE PRIVIND RAPORTAREA FINANCIARĂ ȘI NON-FINANCIARĂ

20

1.1. Informația financiară – fundamentul raportării financiare și non-financiare	20
1.2. Obiectivele raportării financiare	22
1.3. Evoluția raportării financiare și a utilității informației financiare	24
1.4. Evoluția raportării non-financiare și a utilității acesteia	30
1.5. Conceptele de relevanță și reprezentare exactă a informației financiare	35
1.6. Conexiunea dintre principiile contabile general acceptate și caracteristicile calitative ale informației financiare	39
1.7. Teoriile care stau la baza unei raportări obiective ale informațiilor	46
1.7.1. Teoria agenției (agency theory)	46
1.7.2. Teoria administrației (stewardship theory)	48
1.7.3. Teoria informației (information theory)	51
1.7.4. Teoria legitimității (legitimacy theory)	53
1.7.5. Teoria părților interesate (stakeholders theory)	55
1.7.6. Teoria semnalizării (signaling theory)	58
1.7.7. Teoria divulgării voluntare (voluntary disclosure theory)	61
1.7.8. Teoria incrementală (incremental theory)	63
1.8. Valențe ale raporii financiare și de sustenabilitate în condiții de incertitudine la nivel mondial	66
1.9. O analiză critică a evoluției raportării financiare românești, din perspectiva obiectivelor de modernizare și internaționalizare a contabilității	72
1.10. Concluziile capitolului	80

Capitolul 2

POSSIBILITĂȚI DE VALORIFICARE A RAPORTĂRII FINANCIARE ȘI NON-FINANCIARE DIN PERSPECTIVA COMPANIILOR LISTATE LA BURSĂ 82

2.1. Factorii care influențează poziția financiară a entităților și valențele informaționale ale bilanțului	82
2.2. Conceptul de menținere a capitalului financiar și performanța financiară	86
2.3. Măsurarea performanței financiare prin intermediul principalilor indicatori	91
2.4. Crearea de valoare, acumularea de capital și performanța bursieră	94
2.5. Măsurarea câștigurilor viitoare prin cash-flow-ul disponibil	96
2.6. Relevanța și reprezentarea exactă a informațiilor – aspecte fundamentale în elaborarea rapoartelor financiare	98
2.6.1. Relevanța informației financiare prin prisma rezultatului contabil și a indicatorilor performanței financiare	100
2.6.2. Conexiunea între calitatea raportării și reprezentarea exactă a informațiilor	101
2.7. Valorificarea informațională a raportării non-financiare	104
2.7.1. Abordări teoretice și implicații ale raportării non-financiare	106
2.7.2. Impactul indicatorilor de governanță corporativă asupra raportării non-financiare	109
2.7.3. Reprezentarea informațiilor non-financiare prin prisma indicatorilor ESG	115
2.8. Explorarea relevanței informației financiare. O analiză empirică pe date de tip panel	123
2.8.1. Ipotezele de lucru	124
2.8.2. Datele utilizate și metodologia investigării	125
2.9. Concluziile capitolului	133

Capitolul 3

EXPLORAREA DOMENIULUI DE CERCETARE AL RELEVANȚEI ȘI REPREZENTĂRII EXACTE A INFORMAȚIEI FINANCIARE. O ANALIZĂ EMPIRICĂ BAZATĂ PE REZULTATELE ANALIZEI BIBLIOMETRICE 135

3.1. Introducere	135
3.2. Datele și metodologia	135
3.3. Rezultate empirice	138
3.3.1. Analize descriptive și rezultate empirice la nivelul publicațiilor analizate	138
3.3.2. Cele mai productive jurnale	139
3.3.3. Cele mai productive surse	140
3.3.4. Cele mai citate documente	140
3.3.5. Cei mai prolifici autori	142

3.3.6. Dinamica celor mai relevante surse	143
3.3.7. Cele mai relevante afiliieri	145
3.3.8. Analiza Cluster a publicațiilor științifice	146
3.4. Structura conceptuală	149
3.4.1. Structura intelectuală realizată prin analiză de co-citare a documentelor, autorilor și jurnalelor	151
3.4.2. Structura socială prin analiza rețelei de colaborare a autorilor, instituțiilor și țărilor ...	155
3.5. Concluziile analizei	157

Capitolul 4

STUDIU EMPIRIC PRIVIND RELEVANȚA INFORMAȚIEI FINANCIARE ȘI INFLUENȚA EFECTELOR DE MODERARE A INFORMAȚIILOR NON-FINANCIARE

4.1. Obiectivele cercetării	160
4.2. Ipotezele de cercetare	161
4.3. Metodologia și instrumentarul cercetării	164
4.4. Colectarea datelor și selectarea eșantionului de companii listate	175
4.5. Statistica descriptivă	176
4.5.1. Statistici descriptive la nivelul eșantionului de companii românești	176
4.5.2. Statistici descriptive la nivelul eșantionului de companii poloneze	180
4.5.3. Statistici descriptive ale componentelor ESG la nivelul companiilor poloneze	183
4.6. Rezultatele empirice ale modelelor	185
4.6.1. Investigarea rolului rezultatului contabil net și global, structurii acționariatului și indicatorilor de performanță financiară în explicarea relevanței informației financiare la nivelul eșantionului de companii din România	185
4.6.2. Investigarea rolului rezultatului contabil net, a structurii acționariatului și a indicatorilor de performanță financiară în explicarea relevanței informației financiare la nivelul eșantionului de companii din Polonia	191
4.6.3. Analiza relației de moderare dintre mărimea consiliului de administrație, performanța financiară și relevanța informației financiare	196
4.6.4. Analiza efectului de moderare a performanței ESG asupra relației dintre relevanța informației și performanța financiară	200
4.7. Concluziile capitolului	206

Capitolul 5

ANALIZA REPREZENTĂRII EXACTE A INFORMAȚIILOR FINANCIARE ȘI INFLUENȚA EFECTELOR DE MODERARE A INFORMAȚIILOR NON-FINANCIARE	208
5.1. Obiectivele cercetării	208
5.2. Ipotezele de cercetare	209
5.3. Metodologia și instrumentarul cercetării	210
5.4. Colectarea datelor și selectarea eșantionului de companii listate	217
5.5. Statistica descriptivă	218
5.5.1. Statistici descriptive la nivelul eșantionului de companii românești	218
5.5.2. Statistici descriptive la nivelul eșantionului de companii poloneze	221
5.5.3. Statistici descriptive ale componentelor ESG la nivelul companiilor poloneze	224
5.6. Rezultatele empirice ale modelelor	225
5.6.1. Analiza relației dintre reprezentarea exactă a informației financiare, rezultatul contabil, structura acționariatului și indicatorii performanței financiare	225
5.6.2. Analiza relației de moderare dintre mărimea consiliului de administrație, performanța financiară și reprezentarea exactă a informației financiare	229
5.6.3. Analiza efectului de moderare a performanței ESG asupra relației dintre reprezentarea exactă a informației și performanța financiară	230
5.7. Concluziile capitolului	236
CONCLUZII ȘI CONSIDERAȚII FINALE	238
BIBLIOGRAFIE	243
ANEXE	303

Cuvinte cheie: informație financiară, informație non-financiară, relevanță, reprezentare exactă, performanță financiară, raportare integrată, utilizatori

Introducere

Informația constituie un mesaj, un ansamblu de elemente despre o situație sau eveniment, ce are ca destinație părțile interesate. În cadrul sistemului economic, informația constituie un element fundamental în vederea desfășurării activității. Sistemul informațional a evoluat concomitent cu progresul contemporan al companiilor și, necesitatea de informații economico-financiare au devenit tot mai complexe, în vederea utilității participanților din sfera economică. Părțile interesate se regăsesc în situația de a utiliza datele companiilor în vederea desfășurării procesului decizional privind gestionarea și alocarea resurselor economice cu eficiență și eficacitate. Prin urmare, situațiile financiare și non-financiare ale entităților constituie resursele de bază ale utilizatorilor și trebuie întocmite și transmise cu respectarea unui ansamblu de norme, principii și elemente pe care trebuie să le conțină.

Raportarea financiară este un subiect extrem de important pentru domeniul economic, motiv pentru care, literatura de specialitate este foarte bogată în acest sens, existând numeroase studii care ating acest subiect de mare interes pentru toate părțile interesate. Pe parcurs s-au dezvoltat o serie de concepte, proceduri și norme tot mai complexe pentru a ghida lumea afacerilor, ajungându-se la rapoartele financiare tot mai complexe pe care entitățile au obligația să le întocmească, continuându-se cu rapoartele non-financiare, în prezent fiind de mare interes și importanță raportarea integrată, cu aplicabilitate tot mai răspândită în cadrul companiilor, acestea implementând chiar gândirea integrată, în vederea emiterii unei imagini asupra companiei cât mai relevante și reprezentate exact, fiind cât mai utile părților interesate. Chiar dacă este un concept relativ nou, raportarea non-financiară nu se substituie raportării financiare tradiționale, ci apare în completarea acesteia, generând o perspectivă mai amplă asupra performanței și impactului unei entități în societate și mediu, alcătuind o raportare integrată.

Importanța și actualitatea tezei de doctorat

În contextul actual, care este influențat de o multitudine de evenimente globale atipice, întreg sistemul economic se află în situația de a face față tuturor schimbărilor ce se impun. Așadar, este necesar ca întreprinderile să depună eforturi suplimentare pentru a se alinia tuturor solicitărilor generate de factorii economici, sociali, politici, tehnologici etc. Mediul de afaceri trebuie să acorde o atenție sporită informațiilor din cadrul raportării financiare, indiferent dacă aparțin mediului intern al entității sau mediului extern, pentru a utiliza informația cât mai eficient, prin alinierea la noile standarde și cadre legislative.

În România, principalul utilizator de informații financiare a fost întotdeauna statul, influențele franceze stând la baza procedurilor contabile din țara noastră. Cu toate acestea, evoluția afacerilor la nivel mondial se resimte și în spațiul autohton, iar instituțiile cu rol de reglementare tind către apropierea referențialelor contabile de la nivel intern de cele internaționale, în scopul de a asigura o piață competitivă și de a încuraja investițiile străine. Un punct important de inflexiune a fost, în acest sens, aderarea României la Uniunea Europeană. În lumina evenimentelor petrecute în ultimele decenii, a creșterii necesității de informare și a globalizării piețelor, organismele cu rol de reglementare din întreaga lume s-au orientat înspre convergența cu Standardele Internaționale de Raportare Financiară, acestea fiind actualmente normele de referință la care se raportează sistemele contabile contemporane, pentru a se conforma exigențelor actuale de comparabilitate și transparență.

Impactul digitalizării dar și a orientării spre o activitate sustenabilă se resimte la nivelul operațiunilor de zi cu zi a organizațiilor de afaceri, aspect care schimbă jocul în toate domeniile de activitate. În consecință, la nivel internațional se discută tot mai des despre necesitatea armonizării regulilor și practicilor contabile la nivel transfrontalier. Așadar, raportarea financiară a evoluat tot mai mult, din ce în ce mai multe categorii de companii având obligația de a întocmi rapoarte cu informații non-financiare, acestea devenind tot mai complexe, ajungându-se la raportarea integrată, pentru o mai bună transparență și comparabilitate a datelor entității.

Prin intermediul prezentei lucrări mi-am propus să urmăresc direcțiile de valorificare ale raportării financiare și non-financiare prin prisma unor aspecte care stau la baza acestora, atât la nivel teoretic, cât și empiric.

Consider tema „*Dimensiuni și valențe contabile ale relevanței și reprezentării exacte a informației financiare și non-financiare*” de o mare importanță și actualitate, datorită faptului că, în momentul de față, anumite categorii de entități au obligativitatea de a elabora nu numai rapoarte financiare ci și non-financiare specifice, în funcție de anumite criterii pe care le posedă sau nu. În ultima perioadă, au avut loc o serie de noi reglementări în privința raportării financiare și non-financiare, cu un spectru larg de aplicabilitate, în curând solicitându-se tuturor companiilor indiferent de mărimea acestora o serie de date și informații în legătură cu acestea, raportarea integrată, pentru ca, părțile interesate să aibă posibilitatea vizionării unei imagini de ansamblu relevante și reprezentate exact, a entității, în vederea fundamentării deciziilor. Prin urmare, acest subiect este de interes unei game largi de părți interesate, implicând toți participanții din domeniul afacerilor.

Motivația cercetării

Având în vedere importanța și actualitatea temei alese, s-a trezit interesul pentru studiul literaturii de specialitate și a reglementărilor specifice temei precum și, pentru analiza anumitor informații emise de companii, prin intermediul indicatorilor.

Prezenta lucrare urmărește relevanța și reprezentarea exactă a informației financiare și non-financiare, sub aspect calitativ, prin analiza literaturii de specialitate, fiind bază pentru studiul empiric. Într-o abordare cantitativă, teza se concretizează printr-o analiză bibliometrică pe topicul relevanței și reprezentării exacte a informației precum și, un studiu empiric prin utilizarea modelelor de regresie liniară pe date de tip panel.

Obiective de cercetare

În scopul elaborării lucrării cu titlul „*Dimensiuni și valențe contabile ale relevanței și reprezentării exacte a informației financiare și non-financiare*”, s-au formulat următoarele obiective de cercetare:

- ✓ investigarea literaturii specifice domeniului raportării financiare și non-financiare, referitor la apariția și evoluția acesteia până în prezent;
- ✓ studiul normelor de reglementare în privința informațiilor financiare și non-financiare ale companiilor care trebuie furnizate utilizatorilor;
- ✓ analiza domeniului relevanței și reprezentării exacte a informației financiare, explorând structura conceptuală, intelectuală și colaborativă;
- ✓ examinarea și analiza principalilor indicatori ai performanței financiare ale companiilor alese spre studiu și impactul acestora asupra relevanței și reprezentării exacte a informației financiare;
- ✓ examinarea și analiza unor date non-financiare furnizate de către companiile eșantionate și impactul acestora asupra relevanței și reprezentării exacte a informației financiare.

În vederea atingerii obiectivelor propuse, studiul și-a propus să răspundă la următoarele întrebări de cercetare:

RQ1: *Relevanța și reprezentarea exactă a informației financiare este influențată de rezultatul contabil, structura acționariatului și indicatorii performanței financiare?*

RQ2: *În ce măsură moderează mărimea și compoziția consiliului de administrație, relația dintre relevanța și reprezentarea exactă a informației financiare și performanța financiară?*

RQ3: *În ce măsură moderează performanța ESG și componentele sale, relația dintre relevanța și reprezentarea exactă a informației financiare și performanța financiară?*

Metodologia de cercetare

Metodele de cercetare utilizate în prezenta lucrare sunt atât de tip calitativ cât și, cantitativ. Prima parte a tezei este preponderent o cercetare calitativă prin studiul noțiunilor și aspectelor teoretice și pretabile pentru domeniul de față, continuându-se cu o cercetare bibliometrică. În ultima parte a lucrării este utilizată analiza cantitativă la nivelul studiului empiric, prin analiza variabilelor și a indicatorilor modelare cu ajutorul programelor econometrice, oferind răspuns la întrebările de cercetare.

Structura pe capitole

Teza de doctorat cu titlul „*Dimensiuni și valențe contabile ale relevanței și reprezentării exacte a informației financiare și non-financiare*” este structurată în cinci capitole, având ca punct de pornire, întrebările și ipotezele de cercetare.

Primul capitol, intitulat „*Delimitări conceptuale privind raportarea financiară și non-financiară*” cuprinde noțiuni și concepte despre raportarea informațiilor financiare și non-financiare, evoluția și reglementările legislative ce stau la baza acestora, și existente în momentul de față. De asemenea, se regăsesc principalele teorii ce stau la baza unei raportări sincere, relevante și reprezentate exact, principiile contabile general acceptate și, în egală măsură ca importanță, caracteristicile calitative fundamentale și amplificatoare ale informațiilor financiare. În continuare, am studiat raportarea financiară și non-financiară în perioade de criză, precum criza generată de pandemia COVID-19, criza energetică și războiul ruso-ucrainean. Ultimul subiect abordat în cadrul acestui capitol este materializat printr-o analiză critică a evoluției raportării financiare românești, din perspectiva obiectivelor de modernizare și internaționalizare a contabilității.

Demersul științific se continuă cu al doilea capitol „*Posibilități de valorificare a raportării financiare și non-financiare din perspectiva companiilor listate la bursă*”, în care se regăsește atât o abordare a literaturii de specialitate în privința indicatorilor ai poziției și performanței financiare, valorificarea informațională a raportării non-financiare, cât și un mic studiu empiric pe date de tip panel a relevanței informațiilor, privind companiile din industria farmaceutică listate la BVB, cu includerea modificărilor suferite urmare a crizei sanitare generate de pandemia COVID-19.

Capitolul trei, cu denumirea „*Explorarea domeniului de cercetare al relevanței și reprezentării exacte a informației financiare. O analiză empirică bazată pe rezultatele analizei bibliometrice*”, vizează domeniul relevanței, raportării financiare și reprezentării exacte a informației financiare, prin cercetarea structurii conceptuale, intelectuale și colaborativă.

Al patrulea capitol „*Studiu empiric privind relevanța informației financiare și influența efectelor de moderare a informațiilor non-financiare*”, analizează impactul rezultatului contabil net și global, structura acționariatului și indicatorii de performanță financiară asupra relevanței informației financiare măsurată prin prețul mediu de vânzare al acțiunilor și, de asemenea, observarea potențialelor efecte de moderare a mărimii și compoziției consiliului de administrație și a variabilelor de performanță sustenabilă ESG asupra relației dintre relevanța informației financiare și performanța financiară a companiilor listate la Bursa de Valori București (BVB) și, la Bursa de Valori de la Varșovia (WSE).

Ultimul capitol, numărul cinci „*Analiza reprezentării exacte a informațiilor financiare și influența efectelor de moderare a informațiilor non-financiare*”, vizează analiza impactului rezultatului contabil net și al celui global, structura acționariatului și indicatorii de performanță financiară asupra reprezentării exacte a informației financiare măsurată prin opinia cuprinsă în raportul de audit precum și, descoperirea potențialelor efecte de moderare a mărimii și compoziției consiliului de administrație și a variabilelor de performanță sustenabilă ESG asupra relației dintre reprezentarea exactă a informației financiare și performanța financiară a companiilor listate la Bursa de Valori București (BVB) și, la Bursa de Valori de la Varșovia (WSE).

La finalul fiecărui capitol se regăsesc *Concluziile capitolului*, ce sintetizează aspectele dezvoltate în cadrul capitolului. Teza se finalizează prin *Concluzii generale, limite și direcții viitoare de cercetare*, în cadrul acestora regăsindu-se răspunsurile la întrebările de cercetare propuse punctual, contribuțiile personale, utilitatea tezei precum și, limitările și direcțiile viitoare de cercetare.

CAPITOLUL 1. Delimitări conceptuale privind raportarea financiară și non-financiară

Raportarea financiară constituie un concept esențial în derularea activității companiilor, reprezentând sursa cea mai importantă de informare atât pentru utilizatorii interni însă, cu precădere pentru utilizatorii externi, în vederea formării deciziilor economice. Prin intermediul rapoartelor financiare sunt furnizate informații în legătură cu poziția și performanța financiară a companiei, părților interesate.

În contextul globalizării și a evoluției metodelor contabile, a apărut necesitatea de a se completa rapoartele financiare cu informații non-financiare. Raportarea non-financiară sau raportarea sustenabilă emite informații cu referire la impactul acesteia asupra mediului, sociale și de guvernare corporativă, utilizatorii având posibilitatea de a-și forma o imagine în ansamblu despre companie. Cu toate că este un concept nou, raportarea non-financiară nu se substituie raportării financiare tradiționale, ci apare în completarea acesteia, generând o perspectivă mai

amplă asupra performanței și impactului unei entități în societate și mediu, alcătuind o raportare integrată.

Raportarea integrată – se bazează pe gândirea integrată prin care o companie divulgă performanțele acesteia într-un mod integrat, un singur raport ce conține atât informații financiare cât și non-financiare. Este o modalitate de a transpune obiectivele și deciziile activității companiei într-un mod cât mai transparent, generând o imagine cât mai completă a acesteia și metodele prin care entitatea creează valoare în timp. Cu toate că aceste rapoarte implică, pe lângă persoane abilitate în acest sens, și alte costuri de implementare, însă, beneficiile de pe urma lor depășesc costurile de elaborare, oferind valoare companiei pe termen lung.

Informațiile emise de către societăți sunt ghidate de către principiile contabile general acceptate, acestea regăsindu-se în strânsă conexiune cu caracteristicile pe care trebuie să le dețină aceste informații. Potrivit Cadrului Conceptual Internațional de Raportare Financiară, cele două caracteristici fundamentale ale informațiilor financiare sunt relevanța și reprezentarea exactă. Pentru ca o informație să poată fi utilizată în primul rând trebuie să fie relevantă, prin urmare, terții interesați să își poată fundamenta deciziile în baza acestora și, reprezentată exact, adică evenimentele economice să fie evidențiate în mod complet, fără erori și omisiuni. În completare, există patru caracteristici ale informației financiare amplificatoare: comparabilitate, verificabilitate, oportunitate și inteligibilitate.

Pentru ca raportarea unei companii să fie cât mai calitativă, sinceră și obiectivă, pe lângă respectarea principiilor contabile și caracteristicile informațiilor trebuie luate în considerare și teoriile raportării. Principalele teorii și principiile contabile, care stau la baza raportării anuale ale companiilor sunt esențiale să fie avute în vedere pe tot parcursul exercițiului financiar. Respectarea, cunoașterea și însușirea acestora aduc beneficii tuturor participanților sistemului de afaceri. Toate aceste reglementări precum teoriile și principiile contabile sunt ghiduri pentru persoanele care elaborează rapoartele anuale, în vederea asigurării activității entității pe termen lung, și o poziție fructuoasă pe piața bursieră, cu elemente folositoare, calitative și relevante pentru investitori. Cu toate că unele sunt exprimate vag, sau pentru anumite tranzacții există puțin ghidaj, managementul entității trebuie să depună toate diligențele în vederea unei reprezentări corecte ale acestora. Urmare a examinării conceptelor raportării financiare și non-financiare, mi-am îndreptat atenția spre evenimentele contemporane care au stânjenit activitatea economică. Mediul economic global, a trecut printr-o serie de schimbări majore odată cu apariția unor factori care au perturbat activitatea cotidiană, precum criza sanitară generată de pandemia COVID-19, criza energetică, războiul ruso-ucrainean, toate acestea au avut un impact și asupra activității companiilor. În timpul unor perioade de criză, raportarea financiară și non-financiară a fost nevoită să se adapteze situației impuse. De asemenea, la finalul prezentului capitol, am

realizat o scurtă analiză a evoluției raportării financiare din România, din perspectiva obiectivelor de modernizare și deschiderea spre internaționalizare a contabilității, generând schimbări majore în domeniul economico-financiar. Luând în considerare noțiunile studiate, precum și alte elemente și aspecte cu privire la raportarea financiară, non-financiară și integrată, vom parcurge o altă etapă, prin studiul indicatorilor ce fac referire la relevanța și reprezentarea exactă a informațiilor pregătite și publicate de către companii, fiind temei pentru studiul empiric din a doua parte a prezentei lucrări.

CAPITOLUL 2. Posibilități de valorificare a raportării financiare și non-financiare din perspectiva companiilor listate la bursă

Raportarea financiară este un sistem ce vine în sprijinul părților interesate cu informații relevante care trebuie să dețină anumite caracteristici în vederea unei utilizări optime, fiind reprezentate exact, în funcție de activitățile entității. Pentru formarea unei opinii și luarea de decizii, părțile interesate studiază informațiile și indicatorii ce se regăsesc în cadrul rapoartelor. Managementul entității trebuie să ofere acestora date relevante și reprezentate corect, în funcție de tranzacțiile și evenimentele ce s-au desfășurat, în vederea formării unei imagini asupra companiei. În vederea asigurării comparabilității acestor rapoarte financiare, datele trebuie să fie transparente și fiabile. Standardele de raportare financiară IFRS, în situația în care stau la baza elaborării situațiilor, asigură transparența datelor privind performanța financiară și poziția financiară a entității. Așadar, aspectele valorificării informațiilor financiare trebuie să fie luate în calcul de către persoanele care elaborează rapoartele financiare. De asemenea, am studiat literatura specifică principalilor indicatori care măsoară performanța companiilor, fiind fundamentul teoretic al studiilor empirice elaborate atât în prezentul capitol, cât și în partea a doua a prezentei lucrări.

Raportarea non-financiară, chiar dacă este un concept relativ nou, a luat o mare amploare în ultimii ani, odată cu globalizarea și, atenția față de resursele planetei. În general, raportarea non-financiară a devenit o componentă foarte importantă a comunicării corporative pentru companii, oferind o imagine mai amplă asupra modului în care acestea își desfășoară afacerile și contribuie la societate și mediu. Pe măsură ce conștientizarea asupra sustenabilității și responsabilității sociale continuă să crească, se așteaptă ca raportarea non-financiară să joace un rol din ce în ce mai crucial în evaluarea performanței și valorii unei companii, în special prin elementele ESG (informații privind mediul, sociale și de governanță), fiind tot mai de interes atât pentru cercetători cât și pentru mediul de afaceri. Raportarea non-financiară vine în completarea celei financiare, pentru formarea unei bune imagini de ansamblu a companiei, pentru terții interesați. Prin urmare, o raportare completă și într-adevăr relevantă se va evidenția prin

rapoartele integrate, pentru companiile foarte mari, mari și, în curând și companiile mijlocii vor putea fi analizate din perspectivă dublă, adică financiară și non-financiară, sau chiar integrată. Toate aceste situații vor aduce beneficii pe termen lung companiilor, în vederea unei mai bune și reprezentative imagini asupra acesteia, raportarea integrată câștigând popularitate tot mai mare în rândul entităților, observând beneficiile atrase.

În secțiunea a treia al prezentului capitol, s-a realizat un studiu empiric, care se fundamentează pe literatura de specialitate studiată în prima parte al acestui capitol, în care au fost analizate cinci companii farmaceutice listate la BVB, într-un interval temporar de cinci ani, situațiile financiare aferente acestora, cuprinzând și criza sanitară generată de COVID-19. S-a urmărit relevanța informațiilor prin alcătuirea unor ipoteze care au fost testate. Prima și a doua ipoteză s-au dovedit a avea un impact pozitiv și semnificativ statistic, ipotezele propuse fiind valide astfel, relevanța informației financiare este influențată atât de rezultatul global pe acțiune, cât și de rezultatul net pe acțiune. De asemenea, o altă ipoteză testată, a treia, a prezentului studiu este aceea că impactul rezultatului net pe acțiune nu diferă de o manieră semnificativă de cel al rezultatului global pe acțiune. Ipoteza a patra, fiind constituită din structura acționariatului care, potrivit modelului testat, influențează pozitiv și semnificativ statistic relevanța informației financiare, însă, acest rezultat trebuie privit cu o oarecare rezervă, datorită numărului restrâns de societăți analizate. A cincea ipoteză, evidențiată prin impactul pandemiei COVID-19 asupra relevanței informației financiare s-a dovedit a fi invalidă, motiv pentru care, nu au fost găsite dovezi prin care entitățile și-au adaptat situațiile financiare la această criză, această situație ar putea avea influență asupra relevanței informațiilor. În ceea ce privește ipoteza a șasea, se poate spune faptul că indicatorii ROE, ROA, rata marjei profitului și levierul au o influență foarte semnificativă asupra relevanței informațiilor financiare. În egală măsură, mărimea companiei are o influență puternică asupra relevanței informației, în schimb, vechimea listării la BVB nu influențează această caracteristică.

Studiul literaturii cercetate din primele două capitole, reprezintă punctul de pornire pentru analiza bibliometrică bazată pe utilizarea celor mai relevante cuvinte cheie. În egală măsură, studiul bibliometric reprezintă o trecere de la partea teoretică din domeniul de specialitate spre ultimele două capitole, ce se materializează prin alte studii empirice cu referire la relevanța și reprezentarea exactă a informațiilor financiare.

CAPITOLUL 3. Explorarea domeniului de cercetare al relevanței și reprezentării exacte a informației financiare. O analiză empirică bazată pe rezultatele analizei bibliometrice

Studiul și-a propus explorarea de o manieră cantitativă a analizei de specialitate în domeniul relevanței, raportării financiare, performanței, reprezentării exacte a informației și guvernancei, explorând un număr de 419 documente publicate, în perioada 1992-2023, în domenii precum Management, Economics, Education and Educational Research și Economic Theory. Rezultatele empirice ale analizei bibliometrice au evidențiat faptul că:

- revistele în care se publică în acest domeniu sunt: Sustainability, Accounting Review și Corporate Social Responsibility and Environmental Management.
- cele mai citate documente sunt articolele „Information asymmetry, corporate disclosure, and the capital markets: A review of the empirical disclosure literature”, publicat în Journal of Accounting and Economics, scris de Healy și Palepu (2001) și „Accounting informs investors and earnings management is rife: Two questionable beliefs”, scris de Ball (2013).
- cei mai citați autori sunt Dumay, J., Magnam, M., Wyatt, A. și Cormier, D.
- cele mai relevante afilieri din perspectiva numărului de articole sunt date de Universitatea Alexandru Ioan Cuza din Iași urmată de Academia de Studii Economice din București și de Universitatea din Melbourne.
- cele mai frecvent utilizate cuvinte cheie din publicațiile științifice analizate sunt Integrated Reporting (Raportare integrată), Sustainability Reporting (Raportare privind sustenabilitatea), Corporate Governance (Guvernanță corporativă), Sustainability (Sustenabilitate), Intellectual Capital (Capital intelectual), Financial Performance (Performanță financiară) și Financial Reporting (Raportare financiară).
- cele mai des abordate subiecte sunt relevanța informației, raportare integrată și responsabilitate socială corporativă, guvernanța corporativă și raportare privind sustenabilitatea.
- rețeaua de co-apariție a evidențiat apariția a două clustere: unul referitor la divulgarea informațiilor non-financiare și rolul modelelor de afaceri, calitatea guvernancei corporative și comparabilitatea dezvăluirii indicatorilor de performanță non-financiari (KPI) sau divulgarea responsabilității sociale corporative și evaluarea pe piață și cel de-al doilea pe raportare integrată, un instrument de dezvăluire contabilă pentru raportarea financiară de înaltă calitate și implicațiile pentru GAAP (Principiile Contabile General Acceptate).

- analiza principalelor colaborări între autori a evidențiat colaborări restrânse grupate în opt clustere, astfel:
 1. Grupul roz: Vitolla, Salvo și Raimo;
 2. Grupul gri: Simoni și Bini;
 3. Grupul verde: Istrate, Robu IB și Robu MA;
 4. Grupul albastru: Cormier, Magnam și Aerts;
 5. Grupul galben: Condrea și Grigorescu;
 6. Grupul portocaliu: Coram și Espahbodi;
 7. Grupul roșu: Carp, Afrasinei, Mironiuc și Georgescu;
 8. Grupul mov: Cammarano și Caputo.

Se poate observa existența unui grup de autori români care au scris pe acest domeniu în ultima perioadă. Analiza principalelor colaborări între universități evidențiază existența a șase rețele în acest domeniu de cercetare, după cum urmează: grupul roșu care are ca punct central Universitatea din Auckland și este format din Universitatea din Calgary, Wilfrid Laurier University, ESSEC, International Business School in Europe și Erasmus University; grupul mov care are ca punct focal Universitatea din Melbourne și este format din Universitatea Bocconi, Univ. de Tehnologie Sydney, Universitatea Adelaide; grupul galben este format din Universitatea Harvard, Stanford și Universitatea din Chicago; grupul maro, unde se remarcă Universitatea Alexandru Ioan Cuza din Iași în colaborare cu Academia de Studii Economice din București și Universitatea Ovidius din Constanța; grupul albastru format din Universitățile din Nebraska, Duke, Brock, Texas și Brigham, și grupul verde concentrat în jurul Universității Macquarie și format din Universitatea din Bologna, Universitatea Dannunzio și Universitatea Messina.

Prin urmare, analiza bibliometrică și-a dovedit relevanța prin capacitatea sa de a furniza o înțelegere sistematică și cu un nivel înalt de obiectivitate a evoluției, tendințelor și conexiunilor în domeniul relevanței informației, raportării financiare, performanței, reprezentării corecte și a guvernantei corporative. Prin examinarea publicațiilor științifice care abordează aceste cuvinte cheie, analiza bibliometrică poate evidenția evoluția cercetării în domeniu, contribuțiile majore ale autorilor și instituțiilor, precum și subdomeniile și temele de cercetare emergente. De asemenea, analiza bibliometrică poate dezvălui conexiunile și interacțiunile între aceste cuvinte cheie și alte concepte relevante, furnizând o perspectivă cuprinzătoare asupra dezvoltării cunoașterii în domeniu și identificând direcțiile viitoare de cercetare, fiind un liant între partea teoretică a prezentei lucrări și studiul empiric din următoarele capitole.

CAPITOLUL 4. Studiu empiric privind relevanța informației financiare și influența efectelor de moderare a informațiilor non-financiare

Relevanța informațiilor oferite de către entități, constituie un segment de mare interes pentru o serie de persoane interesate. Prin intermediul studiului efectuat, utilizând eșantionul de companii listate din România și Polonia, am urmărit impactul rezultatului contabil net și al celui global, structura acționariatului și indicatorii de performanță financiară asupra relevanței informației financiare măsurată prin prețul mediu de vânzare al acțiunilor. De asemenea, am analizat potențialele efecte de moderare a mărimii și compoziției consiliului de administrație și a variabilelor de performanță sustenabilă ESG asupra relației dintre relevanța informației financiare și performanța financiară a companiilor listate. În vederea studiului relevanței informațiilor, s-au elaborat și testat 3 ipoteze de lucru. Rezultatele testărilor statistice pentru acceptarea totală, acceptarea parțială ori respingerea ipotezelor sunt prezentate sintetic tabelul de mai jos.

Tabelul nr. 26. Rezultatele testării ipotezelor de cercetare

Ipoteze	Rezultate
H1a: În cazul companiilor românești relevanța informației financiare măsurată prin prețul mediu de vânzare al acțiunilor este influențată semnificativ de rezultatul contabil net și cel global, structura acționariatului și indicatori ai performanței financiare.	Validare parțială
H1b: În cazul companiilor poloneze relevanța informației financiare măsurată prin prețul mediu de vânzare al acțiunilor este influențată semnificativ de rezultatul contabil net, structura acționariatului și indicatori ai performanței financiare.	Validare parțială
H2a: În cazul companiilor românești mărimea și compoziția consiliului de administrație moderează relația dintre relevanța informației financiare măsurată prin prețul mediu de vânzare al acțiunilor și performanța financiară (măsurată prin ROE, ROA, EPS, NetOCF, EBIDTA_Mg și CR).	Validare parțială
H2b: În cazul companiilor poloneze mărimea și compoziția consiliului de administrație moderează relația dintre relevanța informației financiare măsurată prin prețul mediu de vânzare al acțiunilor și performanța financiară (măsurată prin ROE, ROA, EPS, NetOCF, EBIDTA_Mg și CR).	Validare parțială
H3: Performanța ESG dar și componentele sale moderează relația dintre relevanța informației financiare măsurată prin prețul mediu de vânzare al acțiunilor și performanța financiară.	Validare

Sursa: Proiecție proprie

Rezultatele privind relevanța informației financiare, în cazul ambelor eșantioane de firme sunt parțial validate, însă cu determinanți distincți. Astfel că, dacă în cazul companiilor românești, relevanța informației financiare este influențată de rezultatul contabil, de structura de acționariat strategic dar și de indicatorii de performanță financiară ROA, ROE și OCF, în cazul

companiilor din Polonia, relevanța informației financiare depinde exclusiv de cele trei forme de acționariat și în plan secund de performanța financiară măsurată prin ROA și EPS. În privința companiilor românești se poate observa faptul că nu este evidențiat un impact semnificativ al rezultatului exercițiului exprimat atât ca rezultat net, cât și ca rezultat global asupra relevanței informației financiare, aceasta fiind semnificativ influențată prin indicatorii ROA și Cash_R.

În cadrul prezentului studiu există un rezultat relevant ce arată că, entitățile poloneze ce au acționariatul majoritar strategic sau format din persoane fizice sau juridice au o relevanță a informației financiare mai bună și în consecință un preț mediu de vânzare al acțiunilor mai mare în comparație cu cele cu acționariat majoritar statul. De asemenea, rezultatele empirice au evidențiat faptul că atât scorul ESG, cât și cele trei componente ale sale au un impact semnificativ asupra relației dintre relevanța informației financiare și performanța financiară, în cazul indicatorilor de performanță NetOCF și CR. Prezentul studiu a avut în vedere utilizarea tuturor resurselor disponibile atât în privința literaturii de specialitate cât și de colectare a datelor.

În continuare, utilizând aceleași date s-a realizat un studiu empiric cu privire la reprezentarea exactă a informațiilor financiare și influența efectelor de moderare a informațiilor non-financiare.

CAPITOLUL 5. Analiza reprezentării exacte a informațiilor financiare și influența efectelor de moderare a informațiilor non-financiare

Reprezentarea exactă a informației unei entități, este de mare însemnătate pentru o mulțime de persoane interesate. Prin intermediul studiului efectuat, utilizând eșantionul de companii listate din România și Polonia, am urmărit impactul rezultatului contabil net și al celui global, structura acționariatului și indicatorii de performanță financiară asupra reprezentării exacte a informației financiare măsurată prin opinia cuprinsă în raportul de audit. Totodată, am analizat potențialele efecte de moderare a mărimii și compoziției consiliului de administrație și a variabilelor de performanță sustenabilă ESG asupra relației dintre reprezentarea exactă a informației financiare și performanța financiară a companiilor listate. În vederea atingerii obiectivelor propuse s-au elaborat și testat 3 ipoteze de lucru. Rezultatele testărilor statistice pentru acceptarea totală, acceptarea parțială ori respingerea ipotezelor sunt prezentate sintetic tabelul care urmează.

Tabelul nr. 36. Rezultatele testării ipotezelor de cercetare

Ipoteze	Rezultate
H1a: În cazul companiilor românești reprezentarea exactă a informației financiare este influențată semnificativ de rezultatul contabil net și cel global, structura acționariatului și indicatori ai performanței financiare.	Validare parțială
H1b: În cazul companiilor poloneze reprezentarea exactă a informației financiare este influențată semnificativ de rezultatul contabil net, structura acționariatului și indicatori ai performanței financiare.	Validare parțială
H2a: În cazul companiilor românești mărimea și compoziția consiliului de administrație moderează relația dintre reprezentarea exactă a informației financiare și performanța financiară.	Validare parțială
H2b: În cazul companiilor poloneze mărimea și compoziția consiliului de administrație moderează relația dintre reprezentarea exactă a informației financiare și performanța financiară.	Validare parțială
H3: Performanța ESG dar și componentele sale moderează relația dintre reprezentarea exactă a informației financiare și performanța financiară.	Validare parțială

Sursa: Proiecție proprie

Reprezentarea exactă a informației financiare este influențată de indicatorii de performanță financiară - ROE și NetOCF, ratele de lichiditate Cash_R, CR și EBITDA dar, și de dimensiunea companiei prin numărul de salariați, în cazul companiilor din Polonia, însă, raportat la țara noastră, reprezentarea exactă este influențată semnificativ de indicatorii de performanță financiară, ROA și Cash_R. Impactul performanței financiare măsurată prin ROA este cu atât mai mare asupra reprezentării exacte a informației financiare pe măsură ce numărul femeilor din CA crește. Totodată, un rezultat similar este confirmat în cazul membrilor străini din CA. Astfel, impactul performanței financiare măsurată prin Cash_R este cu atât mai mare asupra reprezentării exacte a informației financiare, pe măsură ce numărul membrilor străini din CA crește. Prin urmare, ipoteza H2a se validează în cazul României. Chiar dacă în cazul Poloniei, această ipoteză a fost validată prin cazul multiplelor indicatori de performanță financiară, este important a se menționa faptul că nu s-a validat în cazul numărului membrilor femei din CA, conducând la validarea doar parțială a acestor rezultate.

În egală măsură, în situația performanței financiare măsurată prin indicatorii EPS, Cash_R și CR, termenul pozitiv de interacțiune a reliefat faptul că, impactul performanței financiare asupra reprezentării exacte a informației financiare este cu atât mai mare cu cât sporesc performanțele ESG ale companiilor. Variabila de tip control și-a prezervat impactul semnificativ statistic în toate modelele testate, astfel, entitățile ce dețin un număr mai mare de angajați se orientează către o reprezentare mai adecvată a informației în rapoartele financiare.

Sinteza concluziilor rezultate din teza de doctorat

Prin intermediul studiilor empirice mixte, de manieră calitativă și cantitativă din cadrul prezentei teze, am obținut răspunsurile la întrebările de cercetare, astfel:

RQ1: Relevanța și reprezentarea exactă a informației financiare este influențată de rezultatul contabil, structura acționariatului și indicatorii performanței financiare?

Rezultatele privind relevanța informației financiare, în cazul ambelor eșantioane de firme sunt parțial validate, însă cu determinanți distincți. Astfel că, dacă în cazul companiilor românești, relevanța informației financiare este influențată de rezultatul contabil, de structura de acționariat strategic dar și de indicatorii de performanță financiară ROA, ROE și OCF, în cazul companiilor din Polonia, relevanța informației financiare depinde exclusiv de cele trei forme de acționariat și în plan secund de performanța financiară măsurată prin ROA și EPS. În privința companiilor românești s-a observat că nu este evidențiat un impact semnificativ al rezultatului exercițiului exprimat atât ca rezultat net, cât și ca rezultat global asupra relevanței informației financiare, aceasta fiind semnificativ influențată prin indicatorii ROA și Cash_R. Reprezentarea exactă a informației financiare este influențată de indicatorii de performanță financiară - ROE și NetOCF, ratele de lichiditate Cash_R, CR și EBITDA dar, și de dimensiunea companiei prin numărul de salariați, în cazul companiilor din Polonia, însă, raportat la țara noastră, reprezentarea exactă este influențată semnificativ de indicatorii de performanță financiară, ROA și Cash_R.

RQ2: În ce măsură moderează mărimea și compoziția consiliului de administrație, relația dintre relevanța și reprezentarea exactă a informației financiare și performanța financiară?

Entitățile poloneze ce au acționariatul majoritar strategic sau format din persoane fizice sau juridice au o relevanță a informației financiare mai bună și în consecință un preț mediu de vânzare al acțiunilor mai mare în comparație cu cele cu acționariat majoritar statul. Impactul performanței financiare măsurată prin ROA este cu atât mai mare asupra reprezentării exacte a informației financiare pe măsură ce numărul femeilor din consiliul de administrație crește. Totodată, un rezultat similar este confirmat în cazul membrilor străini din consiliul de administrație. Astfel, impactul performanței financiare măsurată prin Cash_R este cu atât mai mare asupra reprezentării exacte a informației financiare, pe măsură ce numărul membrilor străini din consiliul de administrație crește.

RQ3: *În ce măsură moderează performanța ESG și componentele sale, relația dintre relevanța și reprezentarea exactă a informației financiare și performanța financiară?*

Rezultatele empirice au evidențiat faptul că atât scorul ESG, cât și cele trei componente ale sale au un impact semnificativ asupra relației dintre relevanța informației financiare și performanța financiară, în cazul indicatorilor de performanță NetOCF și CR. Raportat la studiul de față, termenul negativ de interacțiune dintre performanța financiară și scorul ESG a evidențiat faptul că efectul performanței financiare asupra reprezentării exacte a informației financiare va fi mai puțin pozitiv odată cu sporirea performanțelor ESG, și acest lucru este valabil pentru performanța financiară măsurată prin NetOCF. În cazul performanței financiare măsurată prin EPS, Cash_R și CR, termenul pozitiv de interacțiune a evidențiat faptul că efectul performanței financiare asupra reprezentării exacte a informației financiare este cu atât mai mare odată cu sporirea performanțelor ESG ale companiilor.

Contribuții formulate în urma cercetării științifice

Teza de doctorat „*Dimensiuni și valențe contabile ale relevanței și reprezentării exacte a informației financiare și non-financiare*” conține următoarele elemente de originalitate:

- ❖ Culegerea, analiza și sinteza datelor obținute din literatura de specialitate (articole științifice, publicații, legislație pe topicul temei) în vederea elaborării suportului teoretic, platformele utilizate pentru obținerea datelor din studiile empirice și programele statistice de modelare a datelor necesare derulării procesului științific;
- ❖ Analiza bibliometrică prin intermediul căreia am aflat în ce manieră este cercetat domeniul relevanței și al reprezentării exacte a informației, prin alăturarea mai multor cuvinte-cheie ce se află în strânsă conexiune cu acestea. Prin intermediul acestei analize s-a facilitat demersul de tip calitativ al studiilor empirice, prin selectarea unor indicatori relevanți;
- ❖ Examinarea relației dintre relevanța și reprezentarea exactă a informației financiare, rezultatul contabil, structura acționariatului și indicatorii de performanță financiară asupra eșantionului de companii selectate;
- ❖ Investigarea relației de moderare dintre relevanța și reprezentarea exactă a informației financiare și mărimea consiliului de administrație și performanța financiară;
- ❖ Testarea efectului de moderare a performanței ESG asupra relației dintre relevanța și reprezentarea exactă a informației financiare și performanța financiară, obținându-se un rezultat semnificativ.

Limitări, implicații și direcții viitoare de cercetare

Teza de doctorat a avut în vedere utilizarea tuturor resurselor disponibile atât în privința literaturii de specialitate cât și de colectare a datelor, însă, are și anumite limitări. O primă limitare constă în intervalul de timp selectat pentru studiile empirice, datele eșantionului au fost selectate atât manual din rapoartele companiilor cât și de pe platforme specializate în acest sens. Alte limitări sunt constituite din indicatorii incluși în studiu, precum și utilizarea unor piețe de capital destul de restrânse ca număr de companii. Consider această temă de mare interes în domeniul de cercetare și al afacerilor, având în vedere evoluția globală și necesitatea alinierii pentru atingerea unor rezultate optime.

Studiul se adresează tuturor părților interesate de informații financiare și non-financiare, practicieni, investitori, instituțiilor de reglementare contabilă și, nu în ultimul rând cercetătorilor în domeniul contabilității. Ca direcții viitoare de cercetare, studiul poate fi extins pe un interval de timp mai generos, cu integrarea mai multor indicatori și chiar, analiza unor piețe de capital mai mari.